

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора

Філіппової Світлани Валеріївни

на дисертаційну роботу Жигало Оксани Юріївни

«Економічне оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємства»,

яку представлено на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами

Активізація інноваційної діяльності підприємств України є на даний час однією з найважливіших умов забезпечення стійкого зростання вітчизняної економіки. Досягнення цієї умови потребує усунення різноманітних бар'єрів, які постають перед українськими підприємствами на шляху до впровадження ними нововведень та обумовлюють низький рівень інноваційної активності більшості вітчизняних суб'єктів господарювання. До таких перешкод слід, передусім, віднести відсутність у підприємств належних обсягів фінансових ресурсів, недостатній попит на інноваційну продукцію, неналежний рівень державної підтримки інноваційної діяльності в Україні тощо. Проте, серед факторів, які перешкоджають впровадженню нововведень на багатьох вітчизняних підприємствах, слід вказати і недостатню поінформованість їх власників та фахівців про перспективні напрями здійснення інновацій, а також низький рівень їх компетентності у сфері регулювання параметрами впровадження нововведень. Усунення цих факторів може і повинно відбуватися на засадах економічного оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємств. Тому тема дисертаційної роботи Жигало Оксани Юріївни є безперечно актуальною.

Актуальність опонованої дисертаційної роботи підтверджено також і використанням її матеріалів при розробленні наукових тем Національного університету «Львівська політехніка», а саме: «Теоретичні та прикладні засади трансферу технологій у системах стратегічного розвитку суб'єктів господарювання» (номер державної реєстрації 0118U001537; акт про впровадження від 17.09.2020 р.) та «Обґрунтування інноваційно-інвестиційних стратегій, програм і проектів розвитку господарських структур, галузей та регіонів» (номер державної реєстрації 0118U001536; акт про впровадження від 17.09.2020 р.).

2. Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та результатів дисертаційної роботи

Обґрунтованість представлених у дисертаційній роботі наукових положень, результатів і висновків та їхня достовірність підтверджуються, насамперед, використовуваними автором методами досліджень. Методологічною основою виконаного дослідження стала сукупність загальних, дисциплінарних й міждисциплінарних методів наукового пізнання. Серед методів досліджень, які дали змогу Жигало О. Ю. отримати низку елементів наукової новизни, слід, насамперед, назвати методи системного аналізу (для дослідження чинників, які визначають рівень інноваційної ємності підприємств), узагальнення (при розробленні методичних положень з аналізування та оцінювання інноваційної ємності підприємств), моделювання (для розроблення інтегрального методу оцінювання інноваційної ємності підприємств та для побудови циркулярної моделі взаємозв'язку інноваційної ємності підприємств та експортної діяльності), абстрагування (при дослідженні розвитку митного регулювання експортно-імпоротної діяльності при різних рівнях інноваційної ємності підприємств), оптимізаційний (при розробці принципів та інструментарію оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємств).

Достовірність сформульованих у дисертаційній роботі положень підтверджена також і використанням здобувачкою ґрунтовної інформаційної бази – законодавчих та нормативно-правових документів у сфері інноваційної діяльності підприємств, наукових праць вітчизняних та закордонних вчених, значного обсягу даних статистичних спостережень тощо.

3. Структура та зміст основних положень дисертаційної роботи

Структура дисертаційної роботи вибудована логічно та послідовно. Матеріали викладені належним стилем та на високому науковому рівні. Результати та висновки виконаної роботи повністю відповідають її темі, сформульованій меті та поставленим завданням.

У вступі до дисертації Жигало О. Ю. обґрунтувала актуальність виконаного нею дослідження, сформулювала його мету, завдання, предмет та об'єкт, представила методи дослідження, розкрила наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, зазначила особистий внесок у проведене дослідження, подала відомості про апробацію його результатів.

У першому розділі дисертації «Теорія та практика економічного оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємств» (с. 24–78) здобувачка наукового ступеня встановила місце інноваційної ємності серед інших властивостей підприємства, її сутність та значущість (с. 24–42); визначила види інноваційної ємності підприємств та фактори, що впливають на її формування та використання (с. 42–58); представила принципи та інструментарій оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємств (с. 58–74).

У другому розділі «Аналізування та оцінювання інноваційної ємності підприємств» (с. 79–125) Жигало О. Ю. запропонувала методичні положення з аналізування та оцінювання інноваційної ємності підприємств (с. 79–91); розробила метод оцінювання інноваційної ємності підприємств (с. 91–108); проаналізувала стан використання цієї ємності (с. 109–123).

У третьому розділі «Регулювання експортно-імпортової діяльності з урахуванням інноваційної ємності підприємств» (с. 126–191) дисертантка удосконалила модель взаємозв'язку інноваційної ємності підприємства та експортної діяльності (с. 126–145); представила модель митного регулювання експортно-імпортової діяльності підприємств з урахуванням рівня інноваційної ємності (с. 145–169); обґрунтувала метод оцінювання митного регулювання експортно-імпортової діяльності підприємств в умовах використання їх інноваційної ємності (с. 170–187).

У висновках (с. 192–195) дисертантка узагальнила отримані нею результати, а також навела рекомендації з використання основних положень дисертаційної роботи.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основного тексту становить 179 сторінок. Дисертаційна робота містить 26 таблиць, 17 рисунків, список використаних джерел із 228 найменувань та 4 додатки.

4. Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертаційної роботи

Ознайомлення з результатами наукового дослідження Жигало О. Ю., викладеними у її дисертаційній роботі, та зі змістом автореферату цієї роботи дало можливість встановити ключові положення, які характеризують наукову новизну отриманих здобувачкою результатів, а саме:

– вперше розроблено метод, за допомогою якого здійснюється оцінювання інноваційної ємності підприємства і який побудований на засадах тривимірної моделі просторового стану залежності інноваційної ємності від рівня завантаження векторів техніки підприємства, застосовуваних інноваційних технологій та ресурсів підприємства із використанням моделі аналітично-ієрархічного процесу та відповідних функціональних залежностей, що дає змогу виявити резерв

забезпечення інноваційної ємності (с. 91–95, 107–108 дисертації, с. 9 автореферату);

– удосконалено циркулярну модель, яка описує взаємозв'язок між інноваційною ємністю підприємства та його експортною діяльністю й вирізняється врахуванням як циклічного характеру інноваційної активності підприємства, так і використання інноваційної ємності під час впровадження та комерціалізації інновацій на іноземних ринках, зокрема, завдяки механізмам дифузії інновацій, навчання в процесі реалізації експортних операцій та абсорбції здобутих нових знань і досвіду, що, своєю чергою, створює підґрунтя для подальшого нарощування інноваційної ємності підприємства (с. 126–145 дисертації, с. 14, 16 автореферату);

– удосконалено модель, яка описує розвиток митного регулювання експортно-імпоротної діяльності підприємств із застосуванням наявної у них інноваційної ємності та яка, порівняно з існуючими моделями, виділяє найбільш пріоритетні інструменти митного регулювання експортно-імпоротної діяльності, що є гармонізованими з європейськими митними нормами, а також визначає їхню спонукаючу, стимулюючу та активізуючу дію на використання інновацій на іноземних ринках із врахуванням інноваційної ємності підприємств (с. 145–169 дисертації, с. 14–15, 17 автореферату);

– удосконалено метод цільово-рівневого оцінювання процесу митного регулювання експортно-імпоротної діяльності підприємств, що, на відміну від існуючих методів, дає змогу виконати діагностування рівня спонукаючої, стимулюючої та активізуючої дій інструментів митного регулювання на використання інновацій на іноземних ринках з врахуванням наявної у підприємств інноваційної ємності завдяки встановленню індикаторів відображення впливу митних інструментів на результуючий показник митного регулювання експортно-імпоротної діяльності з використанням кореляційно-регресійного аналізу, що є інформаційним підґрунтям для ухвалення оптимальних рішень (с. 170–187 дисертації, с. 15, 18 автореферату);

– отримали подальший розвиток класифікація видів інноваційної ємності підприємства завдяки виділенню низки нових класифікаційних ознак, зокрема, таких, як момент часу, на який відбувається визначення величини інноваційної ємності, вид впроваджуваних нововведень, рівень реалізації інноваційної ємності на підприємстві, спосіб її формування тощо, а також групування чинників формування інноваційної ємності підприємства на засадах виділення таких нових ознак, як місце розташування відповідних чинників, можливість керування ними, характер впливу на формування інноваційної ємності підприємства, здатність до змін протягом певного періоду, спосіб утворення чинників, рівень та тривалість їх впливу тощо (с. 43–58 дисертації, с. 6–7 автореферату);

– отримала подальший розвиток модель аналітично-ієрархічного процесу, яка вирізняється тим, що містить як часткові, так і узагальнені показники, завдяки яким можливо здійснити вимірювання інноваційної ємності підприємства на засадах оцінювання рівня завантаження наперед обраних векторів просторового стану залежності інноваційної ємності підприємства від її істотних складових з урахуванням їх відносної вагомості, яка визначається шляхом побудови матриці суджень з подальшим оцінюванням компонентів вектору її пріоритетів (с. 95–107 дисертації, с. 10–11 автореферату).

Перелічені результати характеризуються високим рівнем наукової новизни, що свідчить про здатність дисертантки до проведення плідних наукових досліджень та про її належну ерудованість у всьому колі питань проведеного дослідження.

5. Теоретична та практична цінність положень, результатів та висновків дисертаційної роботи

Теоретична цінність результатів дисертаційної роботи Жигало О. Ю. полягає у тому, що вони надають можливість підвищити глибину розуміння складних закономірностей, які лежать в основі механізму оцінювання та регулювання

інноваційної ємності підприємств, на підставі розроблених здобувачкою методологічних підходів до такого оцінювання й регулювання.

Практичне значення результатів виконаної роботи полягає у тому, що в ній обґрунтовано низку рекомендацій, які можуть бути використані менеджерами та фахівцями підприємств при: оцінювання їх інноваційної ємності, аналізуванні стану її використання, встановленні взаємозв'язку інноваційної ємності підприємства та експортної діяльності, оцінюванні митного регулювання експортно-імпортової діяльності підприємств з урахуванням використання їх інноваційної ємності.

Практична значущість отриманих Жигало О. Ю. наукових результатів підтверджується, зокрема, використанням окремих з них у практиці роботи діючих підприємств ПП «Вежа» (довідка № 35 від.15.05.2019 р.), ТЗОВ «Брати» (довідка № 97 від 20.02.2020 р.) та у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час вкладання таких дисциплін: «Інноваційний розвиток підприємства», «Економіка та організація інноваційної діяльності», а також виконання курсового проекту «Економіка та організація інноваційної діяльності підприємства» (довідка № 67-01-1383 від 11.09.2020 р.).

6. Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих наукових працях

За результатами виконаних Жигало О. Ю. досліджень опубліковано 12 наукових праць, серед яких 8 статей у наукових фахових виданнях України, 5 з яких входять у міжнародні наукометричні бази, 4 тези доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Загальний обсяг опублікованих праць – 3,2 друк. арк., з яких особисто автору належить 2,1 друк. арк.

В опублікованих дисертанткою наукових працях у повному обсязі висвітлено головні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи. Результати проведених досліджень отримали апробацію на міжнародних науково-практичних

конференціях та наукових семінарах кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка». Кількість друкованих робіт за темою дисертації та їх обсяг відповідають вимогам щодо публікації основного змісту дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

7. Відповідність теми дисертації профілю спеціальності

Тема дисертаційної роботи, її зміст, об'єкт та предмет виконаного дослідження відповідають спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

8. Зауваження до дисертаційної роботи та дискусійні положення

Позитивно оцінюючи отримані Жигало О. Ю. результати виконаного нею дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, водночас слід вказати на такі недоліки та зауваження дискусійного характеру:

1. На с. 43–48 роботи дисертантка представила докладну класифікацію видів інноваційної ємності підприємства. Проте, не усі класифікаційні ознаки знайшли застосування у наступному матеріалі дисертаційної роботи. Зокрема, мова йде про поділ видів інноваційної ємності підприємства за проміжком часу її формування та за можливістю підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства.

2. Виділяючи у першому розділі роботи на с. 69–74 засоби регулювання інноваційної ємності підприємства здобувачці варто було б більшу увагу приділити випадку зовнішньоекономічної діяльності, оскільки саме у контексті цієї діяльності переважно розглядається регулювання інноваційної ємності підприємств у третьому розділі роботи.

3. У табл. 2.1 на с. 89 роботи представлені підходи до оцінювання різних складових ємності підприємств. Доцільно було б більш детально описати як співвідносяться ці підходи із оцінюванням інноваційної ємності підприємства.

4. Було б доцільно подати більш докладний поділ інноваційної ємності підприємства на окремі її складники, ніж той, який наведено на рис. 2.1 на с. 92 роботи. Зокрема, з цією метою можливо було б використати запропоноване на рис. 1.3 групування видів цієї ємності.

5. Слід було б здійснити більш детальне факторне аналізування результатів оцінювання інноваційної ємності підприємства, представлених у табл. 2.13 на с. 118 роботи, оскільки ці результати сильно коливаються за роками досліджуваного періоду.

6. Автор не достатньо повно інтерпретувала числові параметри отриманих нею у підрозділі 3.3 регресійних рівнянь, зокрема, рівняння (3.8) на с. 184 роботи. Насамперед, це стосується значення вільного члена у цьому регресійному рівнянні.

Однак, перелічені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності виконаного дослідження.

9. Загальна оцінка дисертації, її відповідності існуючим вимогам та висновки

Дисертаційна робота Жигало Оксани Юріївни «Економічне оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємства» виконана на високому методологічному рівні, її тема є актуальною, а отримані дисертанткою результати характеризуються належною науковою новизною, мають теоретичну цінність та практичну значущість. Автор повністю досягла поставленої мети дослідження, виконавши належне обґрунтування методологічних та методико-прикладних засад з економічного оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємств.

Зміст дисертаційної роботи відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Автореферат дисертації повною мірою відображає основні її положення, результати та висновки. Він є ідентичним із дисертаційною роботою як за структурою, так і за своїм змістом. Зміст дисертаційної роботи та автореферату, а

також опубліковані результати дослідження відповідають вимогам, встановленим наказами Міністерства освіти і науки України.

Таким чином, дисертаційна робота Жигало О.Ю. «Економічне оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємства» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. зі змінами та доповненнями. Автор дисертації – Жигало Оксана Юріївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
директор інституту бізнесу, економіки та
інформаційних технологій
Одеського національного політехнічного університету

С.В. Філіппова

Підпис д.е.н., проф. С.В. Філіппової засвідчую:

Вчений секретар Одеського національного
політехнічного університету
к.т.н., доцент



В.І. Шевчук